

Spis treści

Przedmowa	9
1. Wstęp	11
1.1. Stan badań. Przysłowioznawstwo polskie a Kaszuby	11
1.2. Zakres materiału i uwagi o pisowni kaszubskiej przysłów	16
1.2.1. Zakres materiału	16
1.2.2. Uwagi o pisowni kaszubskiej przysłów	20
1.3. Pojęcie przysłowia	23
1.3.1. Przysłowie a frazeologizm	23
1.3.2. Przysłowie a inne gatunki folkloru	43
2. Dzieje paremiografii kaszubskiej	51
2.1. Uwagi wstępne	51
2.2. Początki paremiografii kaszubskiej	53
2.2.1. Przysłowie w programie badań K.C. Mrongowiusza	54
2.2.2. Wczesne prace Ceynowy	55
2.2.3. XIX-wieczne elementarze pomorskie i <i>Xqżeczka dlo Kaszebov</i> Ceynowy	62
2.2.4. Przysłowia słowińskie zebrane przez Mikołaja Rudnickiego	65
2.3. <i>Pjrszi tésq caszëbsko-słowjnskjch gôdk</i> Floriana Ceynowy (1866)	70
2.4. <i>Nórcyk kaszubści</i> Hieronima Derdowskiego (1897)	79
2.5. Przysłowia w <i>Słowniku</i> Stefana Ramuła (1893, 1993)	85
2.6. Przysłowia w <i>Słowniku</i> Friedricha Lorentza (1937, druk 1958)	95
2.7. Przysłowia w <i>Słowniku</i> Bernarda Sychty (1967–1976)	104
2.8. Leon Roppel jako paremiograf	119
2.9. Przysłowia w prasie kaszubskiej	130
2.9.1. Przysłowia i przysłowiowe powiedzenia w „Mitteilungen des Vereins für Kaschubische Volkskunde” (1910)	130
2.9.2. Przysłowia w bajkach kaszubskich publikowanych na łamach „Gryfa” (1908–1912)	135
2.9.3. <i>Godkji kaszëbskji</i> Jana Patocka w „Zrzeszë Kaszëbskji” (1939)	139
2.9.4. „Chëcz”. Dodôvk do „Zrzeszë Kaszëbskji” dlô kaszëbskji rodzenë (1947)	141
2.9.5. Dwutygodnik „Kaszëbë” (1956–1961)	143
2.9.6. <i>Z kalëdôrza przëstowi o swiętich</i> ks. Leona Kuchty (1984–1987)	146
2.10. Podsumowanie	149

3. Przysłowia w literaturze kaszubskiej	153
3.1. Florian Ceynowa, <i>Rozmòwa Pòlòcha z Kaszëbą, Rozmòwa Kaszëbë z Pòlòchã</i>	154
3.2. Hieronim Derdowski, <i>Ò panu Czòrlńńszim co do Pùcka pò sęcë jachòł</i>	156
3.3. Jan Karnowski, <i>Sowizdrzòł ù Krëbanów</i>	159
3.4. Utwory Aleksandra Majkowskiego	160
3.5. Leon Heyke, <i>Dobrogòst i Miłòstawa. Kaszëbsczë spiéwë dzejowé w trzech brawãdach</i>	165
3.6. Franciszek Sędzicki, <i>Jòchim Czwaruch i Gòdka o Januszu Skwierku</i>	166
3.7. Alojzy Budzisz, <i>Dokòzë</i>	167
3.8. Felietony Aleksandra Labudy	170
3.9. Dramaty Bernarda Sychty	173
3.10. Podsumowanie	176
4. Opis zawartości <i>Księgi przysłów kaszubskich</i>	179
4.1. Kaszubska dokumentacja źródłowa przysłów	179
4.2. Geografia przysłów na obszarze Kaszub	185
4.3. Geograficzne powiązania przysłów kaszubskich z innymi obszarami Polski	190
4.3.1. Zbieżności kaszubsko-cieszyńskie	191
4.3.2. Zbieżności kaszubsko-śląskie	200
4.3.3. Zbieżności kaszubsko-małopolskie	201
4.3.4. Zbieżności kaszubsko-mazowieckie	203
4.3.5. Zbieżności kaszubsko-wielkopolskie	205
4.3.6. Zbieżności kaszubsko-kociewskie	207
4.4. Uwagi o wieku przysłów kaszubskich (na podstawie danych źródłowych)	210
5. Utrwalony w przysłowiu obraz XIX-wiecznej wsi kaszubskiej	219
5.1. Wiedza o człowieku i świecie	221
5.1.1. Słońce, księżyc, gwiazdy	221
5.1.2. Ziemia	223
5.1.3. Woda	224
5.1.4. Czas	226
5.1.5. Meteorologia ludowa	228
5.2. Stosunek do wiary katolickiej i polskości	234
5.2.1. Ślady wierzeń ludowych	235
5.2.2. Bóg	237
5.2.3. Biblizmy i <i>Biblia</i> w przysłowiaach	238
5.2.4. Ksiądz i parafia	242
5.2.5. Grzech i pokuta	245
5.2.6. Śmierć	251
5.3. Życie rodzinne i towarzyskie	255

5.3.1. Rodzina. Ojciec, matka, dzieci	255
5.3.2. Rys przysłowioznawczy z życia rodzinnego i towarzyskiego Kaszubów	260
5.3.2.1. Wychowanie dzieci	261
5.3.2.2. Gościnność	264
5.3.2.3. Obrzędy i zwyczaje	268
5.3.2.4. Praca i jej owoce	273
5.3.2.5. Prawo zwyczajowe	282
5.4. Podsumowanie	286
6. Językowy artyzm przysłów	289
6.1. Od zdania do formuły	290
6.1.1. Wypowiedzenia pojedyncze	290
6.1.2. Wypowiedzenia złożone współrzędnie	294
6.1.3. Wypowiedzenia złożone podrzędnie	300
6.2. Formuliczność	304
6.2.1. Schemat składniowy	306
6.2.2. Kontaminacje i apokopy przysłowiowe	312
6.2.3. Rym	315
6.2.4. Deminutiwa i augmentatiwa	319
6.2.5. Wyrazy występujące tylko w przysłowiach	320
Zakończenie	329
Wykaz źródeł i rozwiązanie skrótów	331
Bibliografia	334
KSIĘGA PRZYSŁÓW KASZUBSKICH	345
Indeks haseł pomocniczych	647